

Materiały

TENDENCJE ROZWOJOWE W HANDLU ZAGRANICZNYM EWG

Po II wojnie światowej w bardzo wysokim stopniu wzrosły obroty światowego handlu zagranicznego. Tak np. w 1950 r. wartość eksportu światowego wynosiła 61 mld dol., a w 1964 r. — już 151 mld dolarów.

W wyniku zaszyłych zmian politycznych i ekonomicznych znaczenie krajów Europy zachodniej w gospodarce ogólnoswiatowej zmalało w tym sensie, że nie odgrywają już one takiej roli w obrotach handlowych jak w okresie międzywojennym. Stale wzrastająca potęga ekonomiczna Związku Radzieckiego i Stanów Zjednoczonych zmusiła państwa Europy zachodniej do tworzenia szeregu zrzeszeń o charakterze ekonomicznym, niepozbawionych jednak i poważnego znaczenia politycznego. Do tego ostatniego dużą wagę przywiązuje zwłaszcza powstała w 1957 r. Europejska Wspólnota Gospodarcza (EWG).

Mimo niejednokrotnie sprzecznych interesów gospodarczych poszczególnych krajów członkowskich, w EWG uwidacznia się dążność do pewnej samowystarczalności w obrębie Wspólnoty, a jednocześnie — do rozszerzenia rynków zbytu. Mimo to kraje EWG w światowym handlu zagranicznym zdobywają pozycję z okresu międzywojennego dopiero w ostatnich latach, kiedy udział Wspólnoty w wymianie światowej wyniósł około 25%.

TABELA I
Obroty w handlu zagranicznym¹ (średnie roczne — w mld dol.)

Okres	Eksport			Import		
	cały świat	EWG	udział EWG w %	cały świat	EWG	udział EWG w %
1950—1952	74,4	12,3	17	82,6	13,2	16
1953—1955	87,1	16,6	19	90,4	16,6	18
1956—1958	107,4	22,4	21	114,0	24,0	21
1959—1961	125,2	29,2	23	132,0	28,8	22
1962—1963	146,4	35,9	25	154,0	38,0	25
1964	151,1	42,6	28	158,9	44,9	28

¹Obliczono według *Yearbook of International Trade Statistics 1959, 1961*, United Nations, New York 1960, 1963; „*Monthly Bulletin of Statistics*” 1964, 1965. United Nations, New York 1964, 1965.

Jeżeli więc obroty światowe handlu zagranicznego od 1950/52 do 1962/63 r. wzrosły dwukrotnie, to wymiana zagraniczna krajów EWG — trzykrotnie, wobec czego ich udział w obrotach światowych wzrósł z 16—17% do 28%.

Obroty w handlu zagranicznym EWG z poszczególnymi krajami kształtowały się bardzo nierównomiernie. Wielkość eksportu do różnych regionów przedstawia tabela II.

TABELA II
Kierunki eksportu EWG (w procentach)²

Okres	EWG	Europa zachodnia bez EWG	Kraje obozu socjalistycznego i ZSRR	USA	Ameryka Łacińska	Bliski Wschód	Afryka	Azja	Inne
1950—1952	28,2	28,6	2,5	6,3	7,2	3,3	14,8	7,3	1,8
1953—1955	29,7	28,0	2,2	6,5	6,9	3,8	13,8	6,7	2,4
1956—1958	31,3	27,0	2,7	7,0	6,3	3,8	12,4	6,7	2,8
1959—1961	34,9	26,8	3,2	7,8	5,5	3,7	10,4	5,3	2,4
1962—1963	41,1	26,8	3,2	7,0	4,3	3,3	7,9	4,3	2,1
1964	43,2	26,4	2,9	6,7	3,8	3,2	7,4	4,2	2,2

Mimo ogólnego zwiększenia się eksportu z krajów Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej do każdego z wymienionych w tabeli regionów, wzrost ten nie był jednakowy. Uwidacznia się przede wszystkim tendencja wzrostu udziału „eksportu wewnętrznego”, tj. w ramach krajów EWG. Występuje więc wyraźnie dążenie do uzyskania pewnej „samowystarczalności” tej organizacji i preferowania obrotów wewnątrz Wspólnoty. Jednocześnie spada udział procentowy eksportu do innych krajów Europy zachodniej.

Jako wyraz poszukiwania nowych rynków zbytu i poszerzenia dotychczasowych można uważać wzrost udziału eksportu do krajów obozu socjalistycznego i Związku Radzieckiego oraz na Bliski Wschód. Zwiększa się też — z wyjątkiem ostatnich lat — udział eksportu do Stanów Zjednoczonych.

Kraje EWG napotykały na trudności w odpowiednim zwiększeniu eksportu do Ameryki Łacińskiej, Afryki i Azji, na których obszarach istnieje silna konkurencja. Nie bez znaczenia jest też wzrastające dążenie do samodzielności krajów Afryki i Azji, które po uzyskaniu niepodległości nawiązują kontakty gospodarcze z wieloma państwami, uniezależniając się od niedawnych kolonizatorów — członków EWG.

Znaczne też zmiany zaszły w imporcie do krajów Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej .

² Obliczono na podstawie *Statistical Yearbook 1961*. United Nations, New York 1961 oraz „Monthly Bulletin of Statistics” 1964, 1965.

TABELA III
Import krajów EWG (w procentach)³

Okres	EWG	Europa zachodnia bez EWG	Kraje obozu socjalistycznego i ZSRR	USA	Ameryka Łacińska	Bliski Wschód	Afryka	Azja	Inne
1950—1952	26,3	20,0	2,4	13,7	7,5	5,5	12,1	7,9	4,6
1953—1955	29,8	20,2	2,8	11,2	7,4	6,5	12,2	5,7	4,6
1956—1958	31,7	19,9	3,0	13,0	6,6	5,8	10,7	4,8	4,5
1959—1961	37,7	19,3	3,5	11,5	5,7	5,3	9,4	3,8	3,8
1962—1963	41,7	19,1	3,3	10,7	5,5	5,1	8,6	3,5	2,5
1964	43,6	18,1	3,0	10,7	5,2	5,5	8,6	2,3	2,0

Starania o uzyskanie „samowystarczalności” krajów EWG zaznaczają się w imporcie jeszcze wyraźniej niż w eksporcie (udział „importu wewnętrznego” zwiększa się w większym stopniu niż „eksportu wewnętrznego”). Jeśli udział takich odbiorców EWG jak Stany Zjednoczone i Bliski Wschód wzrastał, to równocześnie te same kraje odgrywają coraz mniejszą rolę jako dostawcy Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej. Jedynie ZSRR i kraje obozu socjalistycznego zwiększyły swój udział w imporcie EWG. Pozostałe regiony, a więc kraje Europy zachodniej, nie wchodzące w skład EWG oraz Ameryka Łacińska, Afryka i Azja mają coraz mniejszy udział w imporcie EWG.

Obroty międzynarodowe EWG nie wzrastały równomiernie w poszczególnych grupach towarowych. Nie posiadamy odpowiednio ścisłych i porównywalnych danych z pierwszego okresu (1950—1952), natomiast strukturę sortymentową z następnych lat przedstawia tabela IV (według klasyfikacji SITC — *Standard International Trade Classification*).

W eksporcie EWG coraz większy udział mają maszyny i sprzęt transportowy. Udział ten wzrósł z 3,7 mld dol. (średnia roczna 1953—1955 r.) do 11,1 mld dol. w 1962 r. Pewien wzrost w eksporcie wykazują również chemikalia, natomiast udział procentowy pozostałych grup towarów maleje, jakkolwiek w liczbach bezwzględnych zwiększyła się wartość eksportu każdej z nich w omawianym okresie.

Podobnie też wzrósł przywóz maszyn i sprzętu transportowego z 1,8 mld dol. (średnia roczna 1953—1955) do 6,6 mld dol. w 1962 r. Jednak w imporcie wzrost udziału procentowego wykazują też różne artykuły przemysłowe oraz chemikalia. W innych grupach towarowych notuje się spadek udziału

³ Obliczono na podstawie *Statistical Yearbook 1961* oraz „Monthly Bulletin of Statistics” 1964, 1965.

w całości importu krajów EWG, mimo że wzrosła wartość każdej z nich w liczbach bezwzględnych.

TABELA IV
Struktura obrotów w handlu zagranicznym krajów EWG⁴
(w procentach)

Grupa towarowa	Eksport				Import			
	1953— —1955	1956— —1958	1959— —1961	1962	1953— —1955	1956— —1958	1959— —1961	1962
0 i 1. Żywność, napoje i tytoń	12,7	11,2	10,0	9,9	22,2	21,0	19,7	18,5
2. Surowce niejadalne oprócz paliwa	6,4	5,3	5,2	5,2	27,4	24,3	21,0	17,8
3. Paliwa mineralne, smary, pochodne	9,3	7,8	6,2	5,8	13,6	15,5	12,3	11,7
4. Oleje i tłuszcze roślinne i zwierzęce	0,7	0,6	0,4	0,4	2,3	1,9	1,5	1,1
5. Chemikalia	8,8	8,9	9,3	9,0	4,0	4,4	5,5	5,3
7. Maszyny i sprzęt transportowy	23,9	27,5	30,9	32,6	10,8	12,0	15,1	18,4
6 i 8. Różne artykuły przemysłowe	38,2	38,7	38,0	35,7	19,7	20,9	24,9	25,0
Razem	100,0	100,0	100,0	98,6	100,0	100,0	100,0	97,8

Te zmiany struktury obrotów zagranicznych krajów EWG różnie kształtują się w wymianie z poszczególnymi regionami, co obrazuje tabela V.

Na podstawie tej tabeli stwierdzamy wzrost udziału „obrotów wewnętrznych” krajów EWG we wszystkich grupach towarowych. W niektórych grupach (surowce niejadalne — oprócz paliw) „eksport wewnętrzny” przekracza połowę całości wywozu krajów EWG, a wywóz paliw mineralnych, smarów i pochodnych sięga połowy. Ponad 40% żywności, napojów i tytoniu wymienia się w ramach Wspólnoty, a około jednej trzeciej maszyn, sprzętu transportowego i różnych artykułów przemysłowych. Najmniejsze znaczenie w całości wywozu ma „eksport wewnętrzny” chemikaliów, bo ostatnio niewiele ponad jedną czwartą, choć w latach 1953—1955 wynosił 21,6%.

W eksporcie EWG notuje się przeważnie spadek wywozu do pozostałych krajów Europy zachodniej, co nie oznacza zmniejszenia się udziału tych ostatnich w liczbach bezwzględnych, bo np. eksport maszyn i sprzętu trans-

⁴ Obliczono na podstawie *Yearbook of International Trade Statistics 1955, 1959, Commodity Trade Statistics 1960, 1961*. United Nations, New York 1961, 1962. Poszczególne wartości w milionach dolarów z lat 1953—1961 podano w tab. X i XII.

TABELA V
Struktura kierunków eksportu krajów EWG
(w procentach)⁵

Okres	EWG	Europa zachodnia bez EWG	ZSRR i kraje obozu socjalistycznego	USA	Ameryka Łacińska	Bliski Wschód	Afryka	Azja	Inne
0 i 1. Żywność, napoje i tytoń									
1953-1955	34,3	27,3	4,0	6,5	2,2	2,7	12,9	7,8	1,3
1956-1958	38,2	26,0	2,3	5,8	1,8	3,4	14,2	5,9	2,4
1959-1961	45,9	23,2	1,3	5,7	1,7	2,7	12,0	4,0	3,5
2. Surowce niejadalne oprócz paliw									
1953-1955	50,7	27,8	4,4	7,7	2,1	1,3	2,2	2,4	1,4
1956-1958	54,8	25,3	4,7	6,2	1,2	1,3	2,8	2,2	1,5
1959-1961	58,4	22,6	4,4	6,2	1,2	1,5	2,8	2,0	0,9
3. Paliwa mineralne, smary, pochodne									
1953-1955	42,5	33,7	0,3	0,4	0,3	3,5	7,2	3,9	8,2
1956-1958	45,6	34,8	0,0	0,4	0,3	1,2	8,9	2,0	6,8
1959-1961	48,0	31,5	0,1	0,5	0,4	1,5	8,8	1,4	7,8
4. Oleje i tłuszcze roślinne i zwierzęce									
1953-1955	33,6	21,2	3,8	8,7	9,6	5,8	11,5	2,9	2,9
1956-1958	32,0	27,2	6,4	5,6	2,4	7,2	16,0	1,6	1,6
1959-1961	32,0	26,4	4,0	10,4	2,4	6,4	14,4	1,6	2,4
5. Chemikalia									
1953-1955	21,6	29,9	2,6	6,7	8,5	4,0	7,3	14,9	4,5
1956-1958	23,1	29,9	3,1	5,4	8,3	3,9	9,4	14,5	2,4
1959-1961	26,1	29,7	3,6	5,4	8,0	4,0	8,6	12,1	2,5
7. Maszyny i sprzęt transportowy									
1953-1955	23,8	31,7	1,9	3,2	12,4	4,0	10,7	8,0	4,3
1956-1958	25,7	28,7	2,3	6,5	9,8	4,4	10,1	9,1	3,4
1959-1961	27,2	29,9	3,4	8,1	8,4	4,5	9,1	6,5	2,9
6 i 8. Różne artykuły przemysłowe									
1953-1955	28,2	26,4	1,9	10,2	7,3	4,5	11,8	8,6	1,1
1956-1958	30,3	23,5	3,0	9,6	6,6	4,1	11,5	8,4	3,0
1959-1961	35,1	24,5	3,8	10,3	5,0	3,8	9,4	4,9	3,2

⁵ Obliczono na podstawie *Yearbook of International Trade Statistics 1955, 1959* oraz *Commodity Trade Statistics 1960, 1961*. Poszczególne wartości w mln dol. podano w tab. XI.

portowego wynosił w latach 1953—1955 średnio rocznie 1,1 mld dol., co stanowiło 31,7% całego wywozu tej grupy towarowej, natomiast w latach 1959—1961 średnio rocznie EWG dostarczała krajom Europy zachodniej tych towarów wartości 2,7 mld dol., co stanowiło tylko 29,9% wywozu maszyn i sprzętu transportowego

Ogólnie powiedzieć można, że wzrasta udział krajów obozu socjalistycznego w eksporcie EWG. Jest to wynikiem zwiększenia się wywozu maszyn, sprzętu transportowego i różnych artykułów przemysłowych, których EWG dostarczała do Związku Radzieckiego i krajów obozu socjalistycznego średnio rocznie wartości milionów dolarów:

	1953—1955	1959—1961
7. maszyny i sprzęt transportowy	68	303
6 i 8. różne artykuły przemysłowe	119	418

Największy zaś spadek wywozu do krajów obozu socjalistycznego notujemy w grupie żywności, napojów i tytoniu, mianowicie z 80 mln dol. (średnia roczna 1953—1955) do 37 mln dolarów (średnia roczna 1959—1961)

W wywozie do Stanów Zjednoczonych poważną rolę odgrywają różne artykuły przemysłowe, stanowiące około 10% całości eksportu tej grupy towarowej (średnia roczna 1959—1961 — 1,1 mld dol), oraz maszyny i sprzęt transportowy (ostatnio około 8% wartości 0,7 mld dol. średnio rocznie 1959—1961). Duży udział wywozu olejów, tłuszczów roślinnych i zwierzęcych do USA nie posiada większego znaczenia, bo w latach 1959—1961 wynosił on średnio rocznie zaledwie 13 mln dol. W eksporcie do USA zaznacza się także spadek udziału żywności, tytoniu, napojów oraz surowców niejadalnych (oprócz paliw i chemikalii).

Znaczenie Ameryki Łacińskiej w eksporcie EWG maleje mniej lub więcej równomiernie niemal we wszystkich grupach towarowych, choć w liczbach bezwzględnych wykazuje tendencję wzrostu, zwłaszcza wywóz maszyn i sprzętu transportowego (zwiększenie się średniej rocznej o 165% w 1959—1961 r. w stosunku do średniej rocznej z 1953—1955 r.), różnych artykułów przemysłowych (o 27%) i chemikalii (o 84%), by wymienić tylko te trzy grupy, których wartość wywozu w 1959—1961 r. wynosiła średnio rocznie 1,5 mld dolarów.

Udział procentowy Bliskiego Wschodu w eksporcie EWG wyraźnie wzrasta tylko w grupie maszyn i urządzeń transportowych, natomiast udział pozostałych grup towarowych wykazuje wahania o trudnej do uchwycenia tendencji rozwojowej. W liczbach bezwzględnych we wszystkich grupach towarowych — z wyjątkiem paliw mineralnych, smarów i pochodnych — powiększył się wywóz, szczególnie różnych artykułów przemysłowych z 0,3 mld dol. (średnia roczna 1953—1955) do 0,4 mld dol. (średnia roczna 1959—1961) oraz maszyn i sprzętu transportowego odpowiednio z 0,1 do 0,4 mld dolarów.

Porównując udział procentowy w eksporcie EWG krajów Afryki i Azji w latach 1953—1955 z latami 1959—1961, stwierdzamy jego spadek we wszystkich grupach towarowych, choć stopień zmniejszenia się tego udziału jest różny. O ile w niektórych grupach towarów notuje się wzrost w okresie 1956—1958, to w następnych latach (1959—1961) spadek na ogół jest tak duży, że udział procentowy obniża się poniżej poziomu z pierwszego okresu (1953—1955). W rezultacie wywóz do krajów Afryki np. różnych artykułów przemysłowych wzrósł w liczbach bezwzględnych z 0,7 mld dol. w latach 1953—1955 do miliarda dolarów w latach 1959—1961, natomiast do krajów Azji zmienił się nieznacznie (średnia roczna obu okresów 0,5 mld dol.). Zmalał zaś udział procentowy drugiej grupy towarowej, tj. maszyn i sprzętu transportowego, mimo że znacznie wzrósł eksport tych artykułów w liczbach bezwzględnych (średnio rocznie mld dolarów):

	1953—1955	1959—1961
do krajów Afryki	0,4	0,8
do krajów Azji	0,3	0,6

Wywóz niektórych towarów z EWG do tych krajów nawet w liczbach bezwzględnych spadł w omawianych latach, np. żywności, napojów, tytoniu, paliw mineralnych, smarów i pochodnych, olejów, tłuszczów roślinnych i zwierzęcych do Azji.

Procent wywozu do innych krajów (Kanady, Australii, Nowej Zelandii i in.) wykazuje przeważnie spadek zwłaszcza maszyn i sprzętu transportowego oraz chemikalii. W porównaniu jednak z innymi regionami eksport do wymienionych krajów jest stosunkowo niewielki.

Udział importu „wewnętrzny” wzrósł prawie we wszystkich grupach towarowych, z wyjątkiem paliw mineralnych, smarów i pochodnych, jak też olejów i tłuszczów, stanowiąc w latach 1959—1961 ponad 50% przywozu do krajów EWG maszyn i sprzętu transportowego oraz różnych artykułów przemysłowych, a prawie połowę całości importu chemikalii. Wartość przywozu „wewnętrzny” żywności, napojów i tytoniu wynosiła w latach 1959—1961 1,3 mld dol. średnio rocznie. Najmniejsze znaczenie w przywozie „wewnętrznym” mają oleje, tłuszcze roślinne i zwierzęce. Udział tych towarów wynosi bowiem ponad 10% (średnia roczna 1959—1961 — 46 mln dolarów).

Udział importu „wewnętrzny” wzrastał równocześnie ze zmniejszeniem się udziału procentowego krajów Europy zachodniej nie wchodzących w skład EWG. Uwzględniając jednak bardzo znaczny wzrost przywozu w omawianym okresie do krajów EWG, to zmniejszenie się udziału procentowego innych państw zachodnioeuropejskich nie oznacza spadku w liczbach bezwzględnych, bowiem import głównych grup towarowych średnio rocznie w miliardach dolarów był następujący:

	1953—1955	1959—1961
0 i 1. żywność, napoje i tytoń	0,6	0,9
2. surowce niejadalne oprócz paliw	1,0	1,3
7. maszyny i sprzęt transportowy	0,5	1,0
6 i 8. różne artykuły przemysłowe	0,9	1,7

Wzrost więc importu z krajów Europy zachodniej w wymienionych grupach towarów jest znaczny, co jednak przy zwiększeniu się całości przywozu do EWG przyniosło spadek udziału procentowego.

W omawianym okresie wzrósł znacznie natomiast udział importu ze Związku Radzieckiego i krajów obozu socjalistycznego, jakkolwiek przywóz z tego regionu jest niewielki, nie przewyższając kwoty kilkuset milionów dolarów w największej z grup towarowych (248 mln dol. średnia roczna 1959—1961 — surowce niejadalne oprócz paliw i 244 mln dol. — żywność, napoje i tytoń).

Udział procentowy USA w imporcie EWG wzrósł wyraźnie w grupach żywności, napojów i tytoniu oraz chemikalii. W innych grupach towarów występowały raczej wahania, niekiedy bardzo znaczne (np. w zakresie paliw mineralnych, smarów i pochodnych, a udział maszyn i sprzętu transportowego wyraźnie maleje. Mimo to we wszystkich niemal grupach towarowych USA pozostają bardzo poważnym dostawcą EWG.

Znaczny udział procentowy w przywozie z Ameryki Łacińskiej posiada żywność, napoje, tytoń, oleje, tłuszcze zwierzęce i roślinne. Inne grupy towarowe odgrywają w imporcie EWG o wiele mniejszą rolę. Jeśli chodzi o liczby bezwzględne, to tylko przywóz żywności, napojów i tytoniu ma większe znaczenie w całości importu EWG, bowiem wynosił w latach 1959—1961 0,8 mld dol. średnio rocznie. Natomiast dużą pozycją w całości przywozu są surowce niejadalne (oprócz paliw), ponieważ stanowią prawie 0,5 mld dol. (średnia roczna 1959—1961). Wartość importu pozostałych towarów nie osiąga kwoty 200 mln dol. średnio rocznie.

Przywóz z Bliskiego Wschodu ma poważne znaczenie jedynie w grupie paliw mineralnych, smarów i pochodnych (średnia roczna okresu 1959—1961 — 1,6 mld dol.). Inne grupy towarowe nie mają większego znaczenia zarówno w udziale procentowym, jak i w liczbach bezwzględnych.

W przywozie z Afryki wzrasta udział procentowy tylko grupy surowców niejadalnych, paliw mineralnych, smarów, pochodnych, natomiast inne grupy towarowe tracą swoje znaczenie mniej lub bardziej wyraźnie. Import żywności, napojów i tytoniu wzrasta w liczbach bezwzględnych, gdyż w latach 1953—1955 wynosił on średnio rocznie 0,9, a w latach 1959—1961 — 1,0 mld dol., przy czym trzeba dodać, że jest to grupa towarów o największym znaczeniu w przywozie z Afryki. Zbliżoną wartość do powyższej grupy towarów mają surowce niejadalne (oprócz paliw), której udział procentowy wzrasta, jakkolwiek w liczbach bezwzględnych wzrost jest niewielki, wynosząc średnio rocznie początkowo (1953—1955) — 0,6 mld dol., zaś w latach 1959—1961 — 0,9 mld. dolarów.

TABELA VI
Struktura kierunków importu krajów EWG
(w procentach)⁶

Okres	EWG	Europa zachodnia bez EWG	ZSRR i kraje obozu socjalistycznego	USA	Amer-ryka Łaciń-ska	Bliski Wschód	Afryka	Azja	Inne
0 i 1. Żywność, napoje i tytoń									
1953—1955	17,8	15,3	2,2	9,5	17,6	2,2	23,7	6,4	5,3
1956—1958	18,8	16,6	2,7	9,9	16,9	2,0	22,5	4,7	5,9
1959—1961	23,1	15,7	4,3	10,1	14,6	1,4	18,6	4,2	8,0
2. Surowce niejadalne oprócz paliw									
1953—1955	11,7	20,7	2,1	11,1	7,5	4,8	12,8	15,8	13,5
1956—1958	11,8	20,6	2,9	13,4	7,0	3,0	12,8	15,5	13,0
1959—1961	15,0	21,1	4,1	12,6	7,6	3,0	14,8	11,8	10,0
3. Paliwa mineralne, smary, pochodne									
1953—1955	26,7	4,9	2,8	9,2	4,0	48,9	2,2	1,1	0,2
1956—1958	20,7	2,8	4,2	20,5	7,4	41,1	2,2	1,0	0,1
1959—1961	22,8	2,3	6,3	7,4	5,6	46,8	5,7	1,2	1,9
4. Oleje oraz tłuszcze roślinne i zwierzęce									
1953—1955	11,2	13,3	0,5	18,0	6,8	0,8	26,4	19,6	3,4
1956—1958	10,0	10,9	0,5	25,8	6,8	1,4	27,4	14,5	2,7
1959—1961	10,4	14,9	1,8	20,6	11,6	0,7	26,5	10,6	2,9
5. Chemikalia									
1953—1955	44,9	25,5	2,4	19,1	2,3	0,0	2,4	1,9	1,5
1956—1958	44,5	23,7	2,7	21,7	1,8	0,2	2,3	2,0	1,1
1959—1961	46,5	21,3	3,2	22,2	1,5	0,3	1,8	1,7	1,5
7. Maszyny i sprzęt transportowy									
1953—1955	47,8	29,3	0,6	21,2	0,2	0,0	0,2	0,1	0,5
1956—1958	49,7	28,5	0,7	20,0	0,3	0,0	0,1	0,3	0,4
1959—1961	54,2	24,0	0,8	19,5	0,1	0,0	0,3	0,2	0,9
6 i 8. Różne artykuły przemysłowe									
1953—1955	49,4	27,4	1,4	7,7	2,4	0,3	7,9	2,4	1,1
1956—1958	49,9	25,9	2,3	7,4	2,7	0,6	6,6	2,6	2,0
1959—1961	53,0	23,6	2,1	7,8	2,6	0,6	5,4	3,0	1,9

⁶ Obliczono na podstawie *Yearbook of International Trade Statistics 1955, 1959* oraz *Commodity Trade Statistics 1960, 1961*.

Udział procentowy Azji w imporcie EWG ma poważne znaczenie w surowcach niejadalnych (oprócz paliw) oraz olejach i tłuszczach roślinnych i zwierzęcych. Jednak w obu grupach udział ten wykazuje wyraźną tendencję spadku, również w liczbach bezwzględnych. Jeśli chodzi o pierwszą grupę (surowce niejadalne oprócz paliw), to spadek ten wynosił: (średnie roczne) w latach 1953—1955 — 728 mln dol., a w 1959—1961 — 707 mln dol., natomiast w drugiej grupie (oleje i tłuszcze roślinne oraz zwierzęce): średnie roczne wynoszą odpowiednio: 75 mln i 47 mln dol. Pewien wzrost zarówno procentowy, jak i w liczbach bezwzględnych, wykazuje przywóz różnych artykułów przemysłowych, głównie z Japonii (w latach 1959—1961 średnio rocznie prawie 190 mln dol.). Inne towary Azji w całości importu EWG nie mają większego znaczenia.

Ogólnie w wymianie zagranicznej, tj. zarówno w eksporcie, jak i w imporcie, występują tendencje wzrostu obrotu „wewnętrznych” krajów EWG i to niemal we wszystkich grupach towarowych. Jedynie eksport chemikaliów do krajów Europy zachodniej przewyższa wartość obrotów „wewnętrznych”. W imporcie natomiast wartość dostarczanych przez kraje Europy zachodniej surowców niejadalnych (oprócz paliw), olejów, tłuszczów roślinnych i zwierzęcych przewyższa obrót „wewnętrzny”. Dotyczy to również przywozu paliw mineralnych, smarów i pochodnych z Bliskiego Wschodu oraz olejów, tłuszczów roślinnych i zwierzęcych z Afryki. W innych wypadkach obrót „wewnętrzny” dominuje zdecydowanie nad wymianą z pozostałymi regionami.

Jeżeli porównać wzrost obrotów w poszczególnych grupach towarów w latach 1959—1961 z okresem 1953—1955, to otrzymamy następujące zestawienie (tabela VII i VIII).

Jeśli ogólnie eksport oraz import EWG wzrósł w omawianych okresach (1953—1955 i 1959—1961) około 50% (zob. tab. I), to najbardziej, bo ponad 137% wzrosły obroty maszyn i sprzętu transportowego. Poważnie zwiększyły się też obroty różnymi artykułami przemysłowymi oraz chemikaliami, najmniej zaś olejami, tłuszczami roślinnymi i zwierzęcymi. Należy przy tym uwzględnić znaczenie poszczególnych grup towarowych w całości obrotów zagranicznych EWG. W eksporcie dwie grupy, wykazujące bardzo duży wzrost, tj. maszyny i sprzęt transportowy oraz różne artykuły przemysłowe, stanowią około $\frac{2}{3}$ całego eksportu (zob. tab. IV).

Te same grupy towarów stanowią natomiast zaledwie około $\frac{1}{3}$ importu. Z drugiej strony wzrost obrotów chemikaliów nie ma większego znaczenia w całości handlu zagranicznego EWG, bowiem stanowią one niecałe 10% eksportu i około 5% importu. Podobne wahania w obrotach olejami, tłuszczami roślinnymi i zwierzęcymi mają niewielkie znaczenie, ponieważ w całości obrotów udział tych towarów jest niski.

Stosunkowo dużą rolę w całości obrotów zagranicznych odgrywa żywność, napoje i tytoń (około 10% w eksporcie i 20% w imporcie — tab. IV), przy czym wzrost ich udziału jest równomierny.

Surowce mineralne (oprócz paliw) odgrywają poważną rolę w imporcie

TABELA VII
Wskaźnik eksportu w l. 1959—1961 (1953—1955=100)

Grupa towarowa	Cały świat	EWG	Europa zachodnia bez EWG	ZSRR i kraje obozo socjalistycznego	USA	Ameryka Łacińska	Bliski Wsch.	Afryka	Azja	Inne
0i1. Żywność, napoje i tytoń	146	195	124	46	129	110	144	137	75	227
2. Surowce niejałdalne oprócz paliw	152	175	124	151	123	86	168	194	127	93
3. Paliwa mineralne, smary, pochodne	123	139	115	37	159	185	50	153	44	117
4. Oleje i tłuszcze roślinne i zwierzęce	121	133	155	115	148	34	121	147	75	110
5. Chemikalia	196	236	194	270	159	121	198	231	159	107
7. Maszyny i sprzęt transportowy	238	271	225	450	596	160	264	202	193	162
6i8. Różne artykuły przemysłowe	182	226	169	350	127	126	156	146	105	540

EWG (ponad 20%), natomiast o wiele mniejszą w eksporcie (około 5%), wzrost zaś w obu wypadkach niewiele się różni (52% w eksporcie i 30% w imporcie).

O wiele mniejszy jest wzrost eksportu paliw mineralnych, smarów i pochodnych (23%) niż importu tych artykułów (54%).

Porównując dynamikę wzrostu okresu 1959—1961 r. w stosunku do okresu 1953—1955 r. widoczne jest, że obrót „wewnętrzny” jest niemal zawsze większy od ogólnego (cały świat). Tylko import olejów i tłuszczów roślinnych i zwierzęcych oraz paliw mineralnych, smarów, pochodnych są poniżej ogólnego. Co do olejów i tłuszczów, to przywóz tych artykułów ma w ogóle małe znaczenie w całości eksportu. Natomiast stosunkowo niewielki wzrost importu paliw mineralnych jest rezultatem relatywnie poważnego powiększenia się dostaw z Afryki i Związku Radzieckiego, zwłaszcza ropy naftowej, jakkolwiek głównym dostawcą tego artykułu pozostaje Bliski Wschód.

Największą dynamikę wzrostu w obrocie „wewnętrznym” wykazują chemikalia, maszyny i sprzęt transportowy oraz różne artykuły przemysłowe, przy czym te grupy towarowe mają bardzo poważne znaczenie w całości handlu zagranicznego krajów EWG.

Znaczny jest też wzrost obrotu „wewnętrznego” żywności, napojów i ty-

TABELA VIII
Wskaźniki importu w l. 1959–1961 (1953–1955=100)

Grupa towarowa	Cały świat	EWG	Europa zachodnia bez EWG	ZSSR i kraje obozu socjalistycznego	USA	Ameryka Łacińska	Bliski Wsch.	Afryka	Azja	Inne
0i1. Żywność, napoje i tytoń	149	193	153	292	159	124	96	117	98	225
2. Surowce mineralne oprócz paliw	130	166	133	259	148	131	82	150	97	97
3. Paliwa mineralne, smary pochodne	154	133	74	344	124	215	148	335	170	1592
4. Oleje i tłuszcze roślinne i zwierzęce	115	108	129	417	131	196	100	116	62	98
5. Chemikalia	229	237	193	317	266	152	1200	181	197	213
7. Maszyny i sprzęt transportowy	237	269	194	324	217	175	300	367	620	377
6i8. Różne artykuły przemysłowe	214	229	184	323	216	237	362	146	259	387

toniu. W skład tej grupy towarowej wchodzi duża liczba artykułów; przykładowo więc można przeanalizować zmiany w imporcie pszenicy. Przywóz pszenicy był następujący (średnia roczna w tys. ton):

	1953–1954	1960–1961
do Belgii i Luksemburga	698	456
do Francji	246	406
do NRF	2 605	2 322
do Włoch	695	1 518
do Holandii	787	750
Razem	5 031	5 452

W tym samym czasie średnie roczne zbiory pszenicy wynosiły w tys. ton:

	1953–1954	1960–1961
w Belgii	581	764
w Luksemburgu	38	50
we Francji	9 773	10 294
w NRF	3 036	4 501
we Włoszech	8 169	7 547
w Holandii	323	536
Razem	21 920	23 692

Eksport pszenicy posiada większe znaczenie jedynie dla Francji. Można zatem stwierdzić, że wszystkie kraje EWG dążą do zwiększenia zbiorów pszenicy i uzyskania samowystarczalności w tym zakresie. Pozornie wyjątek stanowią Włochy, które w 1961 r. sprowadziły 2 451 tys. ton, jednakże zbiory 1960 r. wynosiły zaledwie 6 803 tys. ton, podczas gdy zwykle przekraczają 8 000 tys. ton.

Jednocześnie ceny pszenicy zmieniły się w 1960—1961 r. w porównaniu z 1953—1954 r. procentowo (1953—1954 = 100):

w Belgii	100
we Francji	115
w NRF	100
we Włoszech	93
w Holandii	119
w USA	86

Jeżeli więc główny eksporter pszenicy — Stany Zjednoczone (około 40% eksportu światowego) — notuje spadek cen tego artykułu, to w krajach EWG zaznacza się stabilizacja bądź nawet wzrost cen.

Odrębnym zagadnieniem jest kwestia obrotów EWG ze Związkiem Radzieckim i krajami obozu socjalistycznego. EWG stara się zwiększyć wymianę z tymi krajami głównie poprzez rozszerzenie eksportu chemikali, maszyn, sprzętu transportowego oraz różnych artykułów przemysłowych. Inna sprawa, że udział ZSRR i krajów obozu socjalistycznego w całości obrotów EWG jest stosunkowo mały, bo w żadnej z grup towarowych nie przewyższa 7% (zob. tab. V i VI). Jednakże znaczny rozwój obrotów z krajami obozu socjalistycznego jest zjawiskiem bardzo znamienym, wynikającym z dążenia krajów socjalistycznych do rozszerzania kontaktów handlowych z państwami kapitalistycznymi.

Obroty handlowe EWG ze Stanami Zjednoczonymi charakteryzują się zróżnicowaną dynamiką w poszczególnych grupach towarowych. W eksporcie EWG największy wzrost wykazują maszyny, sprzęt transportowy, paliwa mineralne, smary, pochodne oraz chemikalia. Wskaźniki wywozu tych artykułów przewyższają przeważnie obrót z całym światem, a blisko sześciokrotny wzrost eksportu maszyn i sprzętu transportowego przewyższa swą dynamiką wszystkie pozostałe regiony. Niewielki jest natomiast wzrost eksportu do USA żywności, napojów i tytoniu oraz surowców niejadalnych (oprócz paliw). W przywozie ze Stanów Zjednoczonych ponad dwukrotny wzrost wykazują: chemikalia, maszyny i sprzęt transportowy oraz różne artykuły przemysłowe, z których tylko import chemikali przewyższa swą dynamiką znacznie obroty z całym światem. Wzrost importu pozostałych grup towarowych jest mniej lub więcej zbliżony do ogólnoswiatowego. Można więc sądzić, że usiłowania krajów EWG zmierzające do gospodarczego uniezależnienia się od Stanów Zjednoczonych dają pewne wyniki, co

zaznaczyło się wyraźnie w 1962 i 1963 r., kiedy to udział USA w eksporcie EWG spadł do 7,0%, a w imporcie — do 10,7% (zob. tab. II i III).

Wskaźniki przywozu z EWG do Ameryki Łacińskiej wszystkich towarów, z wyjątkiem paliw mineralnych, smarów, pochodnych, są niższe od ogólnoświatowych, a eksport surowców niejadalnych (oprócz paliw) oraz olejów, tłuszczów roślinnych i zwierzęcych nawet maleje w omawianym okresie. Wskaźniki przywozu z Ameryki Łacińskiej kształtują się bardzo różnie w każdej z grup towarowych. Ponad dwukrotnie zwiększył się przywóz paliw mineralnych, smarów, pochodnych, różnych artykułów przemysłowych oraz olejów, tłuszczów roślinnych i zwierzęcych przewyższając ogólnoświatowy wzrost importu tych towarów. W o wiele mniejszym stopniu zwiększył się przywóz towarów pozostałych grup, chociaż dostawy żywności, napojów i tytoniu z Ameryki Łacińskiej do EWG odgrywają nadal poważną rolę (14,6% — zob. tab. VI).

Stopień wzrostu eksportu do krajów Bliskiego Wschodu w zasadzie niewiele się różni od ogólnoświatowego, przy czym jedynie wywóz paliw mineralnych, smarów, pochodnych spadł 50%. Natomiast wskaźniki importu są bardzo różne. Najbardziej wzrósł przywóz chemikalii, jednak dostawy tych artykułów z Bliskiego Wschodu nie mają praktycznie znaczenia w imporcie EWG (zob. tab. VI). Podobnie poważny wzrost przywozu różnych artykułów przemysłowych odgrywa małą rolę w imporcie towarów tej grupy. Główna grupa towarowa w imporcie, tzn. paliwa mineralne, smary, pochodne, których dostawy z Bliskiego Wschodu osiągają 50% całości przywozu EWG, posiada wskaźnik 148, nieco przeto niższy od ogólnoświatowego. Natomiast wskaźniki żywności, napojów i tytoniu oraz surowców mineralnych (oprócz paliw) wykazują spadek.

Nader charakterystyczne są wskaźniki eksportu do krajów Afryki, mianowicie poważniej wzrósł tylko wywóz maszyn, sprzętu transportowego (202) oraz chemikalii (231). W imporcie z Afryki notuje się bardzo wysoki, bo niemal czterokrotny, wzrost paliw mineralnych, smarów, pochodnych oraz maszyn i sprzętu transportowego. Inne grupy towarów wykazują wzrost o wiele mniejszy. Występuje więc w stosunkach handlowych między EWG a krajami Afryki raczej tendencja do osłabiania więzów, łączących dawne kolonie i metropolie. Eksport EWG do krajów Azji wykazuje znaczny wzrost w niektórych grupach towarowych, jak maszyny, sprzęt transportowy i chemikalia, natomiast zmniejszył się wywóz żywności, napojów, tytoniu, olejów i tłuszczów roślinnych oraz zwierzęcych, a zwłaszcza paliw mineralnych, smarów, pochodnych. W imporcie z krajów Azji największy, bo z górą sześciokrotny, jest wzrost maszyn i sprzętu transportowego, niemal dwukrotny chemikalii i ponad dwukrotny różnych artykułów przemysłowych, co jest wynikiem dużych dostaw przede wszystkim z Japonii. Spadł jednocześnie przywóz z Azji do EWG żywności, napojów i tytoniu, surowców mineralnych (oprócz paliw) oraz olejów, tłuszczów roślinnych i zwierzęcych.

Należy jeszcze omówić znaczenie obrotów handlowych z EWG dla po-

szczególnych regionów. Udział eksportu i importu EWG w całości obrotów poszczególnych regionów przedstawia tabela IX i X.

W tabeli IX obliczono, jaki procent stanowi eksport krajów EWG w całości przywozu każdego z regionów. Znaczenie Wspólnoty jako dostawcy

TABELA IX
Udział eksportu krajów EWG w imporcie regionów (w procentach)⁷

Region	1953-1955	1956-1958	1959-1961	1962 i 1963	1964
Europa zachodnia bez EWG	23,8	26,0	29,6	30,6	29,6
ZSRR i kraje obozu socjalistycznego	4,2	5,1	6,1	6,7	8,1
Stany Zjednoczone	9,6	11,8	15,4	15,1	15,3
Ameryka Łacińska	15,4	16,0	19,4	18,0	17,3
Bliski Wschód	22,2	23,3	25,0	23,6	23,8
Afryka	36,3	36,9	39,4	43,6	40,6
Azja	11,5	11,9	10,9	9,3	9,4

wzrosło — z wyjątkiem Azji — na wszystkich obszarach. Sytuacja taka istniała do ostatnich lat (1962—1964), kiedy to udział przywozu z EWG zaczął spadać w Stanach Zjednoczonych, Ameryce Łacińskiej, na Bliskim Wschodzie i nadal w Azji. Jedynie w Europie zachodniej udział ten nieco wzrósł, a dalej zwiększył się pokaźnie w krajach obozu socjalistycznego i w Afryce. W 1962/63 r. kraje EWG osiągnęły w obrotach światowych poziom z okresu międzywojennego, tj. 25% (tab. I), co jednakże było wynikiem głównie wzrostu obrotów „wewnętrznych” przy wyraźnej utracie rynków Azji i przypuszczalnie Ameryki Łacińskiej oraz Bliskiego Wschodu. Przyczyn stałej dominacji EWG w imporcie afrykańskim należy upatrywać

TABELA X
Udział importu krajów EWG w eksporcie regionów (w procentach)⁸

Region	1953-1955	1956-1958	1959-1961	1962 i 1963	1964
Europa zachodnia bez EWG	21,5	23,3	24,5	27,3	26,8
ZSRR i kraje obozu socjalistycznego	4,8	6,8	7,1	7,2	6,9
Stany Zjednoczone	11,7	14,7	15,9	17,0	17,3
Ameryka Łacińska	15,2	16,7	18,0	20,6	20,9
Bliski Wschód	32,1	28,9	28,2	29,4	31,2
Afryka	39,0	40,7	40,4	42,9	42,9
Azja	9,9	9,1	7,6	8,3	8,0

⁷ Obliczono według *Statistical Yearbook 1961* i „Monthly Bulletin of Statistics” 1964, 1965.

⁸ Obliczono według *Statistical Yearbook 1961* i „Monthly Bulletin of Statistics” 1964, 1965.

TABELA XI
Struktura kierunków eksportu krajów EWG (średnie roczne w mln dol.)⁹

Okres	Cały świat	EWG	Euro- pa za- chod- nia bez EWG	ZSRR i kraje obozu socja- listycz- nego	Stany Zjed- no- czone	Ame- ryka Ła- ciń- ska	Bliski Wschód	Afry- ka	Azja	Inne
0 i 1. Żywność, napoje i tytoń										
1953—1955	1 982	679	542	80	129	44	54	255	154	45
1956—1958	2 416	922	628	55	141	44	82	344	143	57
1959—1961	2 894	1 327	672	37	166	48	78	348	116	102
2. Surowce mineralne oprócz paliw										
1953—1955	993	503	276	44	76	21	13	22	24	14
1956—1958	1 143	626	289	54	71	14	15	32	25	17
1959—1961	1 510	882	342	66	93	18	22	43	31	13
3. Paliwa mineralne, smary, pochodne										
1953—1955	1 449	616	489	5	6	4	50	104	56	119
1956—1958	1 686	769	587	1	6	5	20	150	33	115
1959—1961	1 789	858	563	2	9	8	26	159	25	139
4. Oleje oraz tłuszcze roślinne i zwierzęce										
1953—1955	104	35	22	4	9	10	6	12	3	3
1956—1958	125	40	34	8	7	3	9	20	2	2
1959—1961	125	40	33	5	13	3	8	18	2	3
5. Chemikalia										
1953—1955	1 369	296	409	35	91	117	55	100	204	52
1956—1958	1 905	440	569	69	104	159	73	179	276	45
1959—1961	2 677	697	794	96	145	215	108	231	324	67
7. Maszyny i sprzęt transportowy										
1953—1955	3 738	891	1 184	68	121	456	148	400	300	161
1956—1958	5 912	1 522	1 699	137	377	580	262	596	539	200
1959—1961	8 884	2 414	2 660	303	719	746	392	809	581	260
6 i 8. Różne artykuły przemysłowe										
1953—1955	5 993	1 697	1 580	119	611	435	267	706	513	65
1956—1958	8 338	2 525	1 960	248	802	550	346	962	697	248
1959—1961	10 934	3 839	2 664	418	1 127	551	419	1 030	537	349

⁹ Obliczono na podstawie *Yearbook of International Trade Statistics 1955, 1959* oraz *Commodity Trade Statistics 1960, 1961*.

TABELA XII
Struktura kierunków importu krajów EWG (średnie roczne mln dol.)¹⁰

Okres	Cały świat	EWG	Euro- pa za- chod- nia bez EWG	ZSRR i kraje obozu socja- listycz- nego	Stany Zjed- noczone	Ame- ryka Ła- ciń- ska	Bliski Wschód	Afry- ka	Azja	Inne
0 i 1. Żywność, napoje i tytoń										
1953—1955	3 760	670	577	84	357	661	84	889	239	199
1956—1958	4 881	817	814	134	481	823	96	1 098	229	289
1959—1961	5 616	1 291	1 883	244	568	822	81	1 044	235	448
2. Surowce niejadalne oprócz paliw										
1953—1955	4 607	541	952	96	511	346	221	591	728	621
1956—1958	5 649	665	1 163	165	755	397	175	723	874	732
1959—1961	6 000	900	1 265	248	755	458	182	885	707	600
3. Paliwa mineralne, smary, pochodne										
1953—1955	2 280	601	111	64	209	92	1 115	59	25	4
1956—1958	3 597	743	102	152	737	264	1 477	80	37	5
1959—1961	3 516	800	82	220	259	197	1 647	199	42	70
4. Oleje, tłuszcze roślinne i zwierzęce										
1953—1955	383	43	61	2	69	26	3	101	75	13
1956—1958	441	44	48	2	114	30	6	121	64	12
1959—1961	442	46	66	8	91	51	3	117	47	13
5. Chemikalia										
1953—1955	679	306	173	16	130	15	0	16	13	10
1956—1958	1 029	458	243	28	223	19	2	24	21	11
1959—1961	1 556	723	333	51	345	23	4	28	26	23
7. Maszyny i sprzęt transportowy										
1953—1955	1 813	866	531	11	385	3	1	4	2	10
1956—1958	2 775	1 379	791	19	554	7	1	4	8	12
1959—1961	4 300	2 326	1 032	36	837	5	2	15	10	37
6 i 8. Różne artykuły przemysłowe										
1953—1955	3 320	1 639	909	46	256	79	11	263	81	36
1956—1958	4 851	2 421	1 256	112	360	132	30	319	126	95
1959—1961	7 091	3 758	1 670	149	552	188	41	386	210	137

w trwających do ostatnich czasów powiązaniach gospodarczych Francji z krajami Afryki północnej, stanowiącymi do niedawna jej kolonie (np.

¹⁰ Obliczono na podstawie *Yearbook of International Trade Statistics 1955, 1959* oraz *Commodity Trade Statistics 1960, 1961*.

Algier czy Maroko i szereg mniejszych dawnych kolonii francuskich). Po uzyskaniu niepodległości kraje te nie mogły w tak krótkim okresie w pełni usamodzielnąć się gospodarczo, jednak spadek udziału procentowego przywozu w 1964 r. stanowi pewną tego zapowiedź.

Stały wzrost znaczenia EWG w imporcie ZSRR i krajów obozu socjalistycznego jest faktem bardzo znamienym. Obustronne dążenie, zwłaszcza krajów socjalistycznych, do nawiązania ściślejszej współpracy przynosi rezultaty. Udział procentowy przywozu z EWG od 1953—1955 do 1964 r. niemal się podwoił, co w znacznej mierze wpłynęło też na ogólny wzrost udziału procentowego EWG w obrotach światowych (tab. I).

Tabela X zawiera dane odpowiadające na pytanie, jaki procent stanowi wywóz do krajów EWG w całości eksportu każdego z regionów. Podobnie jak w zakresie importu EWG, jako odbiorca, największe znaczenie posiada dla krajów Afryki (około 40% wywozu). Raczej też tendencję wzrostu wykazuje udział wywozu z Bliskiego Wschodu do EWG, a to głównie w wyniku rosnącego zapotrzebowania na ropę naftową w krajach Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej (zob. tab. VI). Stale zwiększa się znaczenie eksportu Stanów Zjednoczonych i krajów Ameryki Łacińskiej, natomiast wyraźnie spada udział procentowy eksportu do EWG w krajach azjatyckich.

Podobnie jak w imporcie, tak i w eksporcie EWG stale wzrasta znaczenie krajów socjalistycznych. Podobna sytuacja istnieje w obrotach z krajami Europy zachodniej.

A zatem stwierdzić można, że kraje Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej odzyskały swoją pozycję w wymianie światowej, utraconą po II wojnie światowej, głównie dzięki wzrostowi handlu zagranicznego ze Stanami Zjednoczonymi na skutek rosnącego uzależnienia Europy zachodniej od USA zarówno pod względem ekonomicznym, jak i politycznym. Wzrosły też znacznie obroty EWG z innymi krajami Europy zachodniej, a w jeszcze większym stopniu „obróć wewnętrzny” EWG.

Notuje się natomiast mniejszy wzrost obrotów z Ameryką Łacińską, gdzie EWG napotyka na silną konkurencję Stanów Zjednoczonych.

W jeszcze większym stopniu występuje rozluźnienie kontaktów w obrotach handlowych EWG z krajami azjatyckimi. Jest to następstwem wyzwania się tych krajów spod panowania kolonizatorów, jak również wzrastającej konkurencji na tym kontynencie Stanów Zjednoczonych.

Można więc ogólnie stwierdzić, że stały wzrost obrotów handlowych krajów Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej następuje przede wszystkim przez zwiększenie się „obrotów wewnętrznych”. Należy się nawet liczyć z dalszym spadkiem znaczenia tych krajów w obrotach, zwłaszcza na terenie Ameryki Łacińskiej, Afryki i Azji. W wyniku tej tendencji prawdopodobnie wystąpi wzrost obrotów z krajami socjalistycznymi.

TADEUSZ PUCHALSKI